

מזן:

ר"ן

ואלו מותרין פרק שני נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

בז א מיי פ"ג מהלכות נדרים הלכה ו' סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רטו סעיף א וסימן רלט סעיף ד:

תוספות

הא דאמר ישיבת סוכה עלי והא דאמר שבועה שלא אשב בסוכה. פי' היכא דאמר ישיבת סוכה עלי קונס מיחל חייל משום דסוכה אינה משועבדת לו אבל היכא דאמר שבועה שלא אשב בסוכה וגופו משועבד לסוכה לא חיילא ואי"ת דאמפליג בנדרים לשבועות ליפלוג ולימני בשבועי' דשבועות נמי זימני דחיילי היכא דאמי' ישיבת סוכה עלי שבועה וי"ל דהי"נ אלא אורחא דמילתא קפני דסתם נדרים החפץ נאסר עליו וסתם שבועות קאסר נפשיה אחפלא ויהי' זה חומר בנדרים מה שצ"י דנדרים דהיינו דקאסר חפלא עליה ממה שצ"י בשבועות והיינו דקאסר נפשיה אחפלא ועי"ל ודאי בשבועות לא חייל בשום ד' אפילו היכא דאמר ישיבת סוכה עלי שבועה וטעם גדול יש בנדר דבשבועות כיוון דסתם שבועות קאסר נפשיה אחפלא ולא קאסר חפלא אנפשיה א"כ אפילו כשאמר ישיבת סוכה עלי שבועה אפי"ה מתירינן שבעותיה וחורס על נפשיה והוי כחייל אחר שבועה שלא אשב בסוכה והאי דאמר ישיבת סוכה עלי שבועה לא משום דקאסר חפלא עליה דדודאי בשבועות לא שצ"י כה אלא יד שבועה היו ולעולם קאסר נפשיה מחפלא ונדרים לאיך גיסא:

ס **מכלל דשאוכל דאכילנא משמע**. דהא נקט לאו והן: היו מסרבים **בו לאכול ואמר אכילנא אכילנא** וסו **אמר שבועה שאוכל דאכילנא משמע** וכו'. לפוס האי לישנא משמע דכי היכי דלרץ הוכחה לומר דשאוכל דלא אכילנא משמע הי"נ לרץ הוכחה דשאוכל דאכילנא משמע. וזריש פרק שבועות שמים בתרא^(א) בצוקמתיה דאצי גופיה לא משמע הכי אלא דסתמא בלא שום הוכחה שאוכל דאכילנא משמע וכבר כתבתי שם שזו מן הסוגיות המתחלפות וכתבתי שם גם כן דסוגיא דהתם עדיפא טפי: **מיעקס לישניה הוא**. כלומר שהלרץ צאלך ונראה כאומר שאי אוכל ומיסק אדעתין הכי לפי שאין דרך בני אדם לומר שאי אוכל אלא שלא אוכל: **ואמר שבועה שלא אוכל דאכילנא משמע**. לאו למימרא שיהא מושבע שלא שיאכל אלא לומר שאינו מושבע שלא יאכל דהכי אמר ליה וכי נשבעתי שלא אוכל עמך והלא כבר אמרתי לך דאכילנא: ולענין הלכה כבר כתבתי בפ' שבועות שמים בתרא שהרמב"ם ז"ל פסק כאצי וכסוגיא דהתם והארכתיו שם בטעמו של דבר בס"ד אכל הרמב"ן ז"ל פסק כרז אשי ולעולם שאוכל דאכילנא משמע ושלא אוכל שלא אוכל משמע^(ב): **פיסקא זה חומר בנדרים מבשבועות** וכו':

גב' מכלל נדרר הוא. דמדקתני דשבועה חמורה מנדר משמע דנדר נמי איכא איסורא אלא דלא חמיר כשבועה: והא מותר קפני. דתנן^(א) לא אוכל לך מותר: **על סיפא דאיך קפני לה שבועה שאיני יאן שאיני מדבר שאיני מהלך אסור**. ובהא שצ"י למימר חומר בשבועות מבנדרים דנדרא מיהא היו מדרבנן וכרבינא דאוקמא לעיל [טו.] בצל יחל מדרבנן אלא דשבועה חמורה מנדר דאסור מדאורייתא. ונקיט לה הש"ס להאי פרוקא אליבא דרבינא משום דקושטא דמילתא כוותיה היא דבל יחל דמתני' דרבנן קאמר. והאי דלא דייקנין נמי גבי חומר בנדרים מבשבועות מכלל דשבועה מיהא איתא משום דאין הכי נמי דאיתא ולקן זה משום שבועת שוא אלא שאינה חלה לבטל את המזוה: **אבל מיחל הוא לחפצי שמים**. אם יש בשבעתו בטול חפצי שמים מיחל שבעתו: **לה' לא יחל דברו**. אפילו יש בנדרו בטול מזות השם לא יחל: **שבועה נמי הא כפיז או השבע** וכו'. דלה' קאי נמי להשבע שבועה: הא דאמר הנאם סוכה עלי הא דאמר **שבועה שלא אהנה מסוכה**. כלומר סכרא הוא דלה' לא קאי אשבועה אלא אכי ידור נדר משום דנדר דדין הוא שיחול על דבר מזוה לפי שהוא אוסר על עצמו הנאת סוכה שלשון נדר כך הוא ואין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל לשון שבועה היינו שלא אשב בסוכה ולא כל הימנו להפקיע עצמו ממזות סוכה שהוא מזוה זה: **אמר רבא וכי מזאת ליהנות נישנו**. רבא לאו אטעמיה דאצי מקשה דודאי שפיר קאמר אלא אלישניה דאי אמר הנאת סוכה עלי יושב זה ישיבה של מזוה דמזות לאו ליהנות ניתנו: אלא **אמר רבא הא דאמר ישיבת סוכה עלי הא דאמר שלא אשב בסוכה**. ואי"ת וכי אמר ישיבת סוכה עלי מאי הוי הא דבר שאין בו ממש הוא י"ל דהכא במאי עסקינן כגון דאמר קונס סוכה לישיבתה עלי ורבא לא חש לתרואי אלא לשון אכל בתוספות אמרו שאפילו אמר קונס ישיבת סוכה עלי מהני דלא מקרי דבר שאין בו ממש אלא בשאינו מוכיר שם החפץ שאוסר עליו כגון שאני יאן שאני מדבר אבל כשמכיר החפץ הנאסר דבר שיש בו ממש הוא ולפי זה מאי דאמרין בפרק אע"פ (כמוצות דף נח.) ובפרק בתרא דמכילתין (דף פה.) גבי מקדיש מעשה ידי אשתו דמוקמינן בצאומר יקדשו ידים לעושהיהן לאו דוקא בצאומר אלא נעשה כאומר קאמר כיון שהוכיר את הידים. ואי"ת ואפילו כי אמר ישיבת סוכה עלי למה אסור בישיבה של מזוה והא כיון דמזות לאו ליהנות ניתנו הרי אינו נהנה מן הסוכה כלל מירצו בתוספות דמ"מ כיון שאסר ישיבתה עלי אע"פ שאין לו צו הנאה חל ולפי זה אמר קונס זריקת זרור לים עליו אסור אע"פ שאין לו בזריקתו הנאה אסור לוורקו. מיהו דוקא במפרש ישיבת סוכה או זריקת זרור אבל בצאומר קונס סוכה עלי קונס זרור זה עלי יושב ישיבה של מזוה וחורק אותו זרור שנאסר בו לים אם רצה דמסתמא לא אסר על עצמו אלא הנאה בלצד דהא מקדיש בהמתו אסרה עליו ועל כל העולם ואפי"ה אינה אסורה בנגיעה הכא נמי איסור סתם אכילה והנאה משמע אבל כל שפירש לאסור על עצמו אפילו נגיעה חייל:

גב' מדקאמר חומר בשבועות מבנדרים. כלומר דזה חומר טפי בשבועות מחומרא דנדרים מכלל דנדר מיהא הוי כי אמר קרבן לא אוכל לך וכו' דאיסור נדר איכא מדרבנן אלא דלא לקי מדאורייתא ולא מיחייב קרבן שבועה כי היכי דמחייב בשבועות: **והא מוסר קפני**. בנדרים דאפילו שום איסור ליכא: **אסיפא**. הא דקתני חומר בשבועות מבנדרים דמשמע דנדר חשיב לא קאי ארישא דקתני קרבן לא אוכל לך אלא אסיפא דלידך בצא (לעיל יד.) דקתני קונס שאיני יאן שאיני מדבר הרי זה בלא יחל דברו (א) ולאומר רבינא עלה לעיל (טו.) לעולם דקתני שאני יאן ומאי בל יחל בל יחל דרבנן דהיינו איסור דרבנן אבל שבועה שאיני יאן שאיני מדבר מדאורייתא אסור וזה חומר בשבועות מבנדרים ששבועה חלה על דבר שאין בו ממש וחיוב קרבן מה שאין כן בנדרים: **אבל מיחל הוא לחפצי שמים**. שאם נדר לעצור על אחת מן המזות אין שבועה חלה עליו ומיחל לאותה שבועה דמושבע ועומד הוא לקיימה ואין שבועה חלה עליו ויכול לחלל דברו: **מאי שאל נדר**. דאמר כי נדר על המזוה חל עליו וצ"ל וכן עבר ועשה המזוה קם ליה בלא יחל: **דכסיי כי ידור נדר לה'**. דאפילו בחפצי שמים דלה' לא יחל דברו: **שבועה נמי**.

תחול עליה אם נשבע לעצור על המזוה (ב): **והכסיי נמי או השבע שבועה לה'** לא יחל דברו. דלה' סמוך אלו השבע דמשמע נמי לה' השבע שבועה לא יחל דברו: **אמר אצי הא דאמר הנאם סוכה עלי הא דאמר שבועה שלא אהנה מן הסוכה**. כלומר הא דקתני מתניתין שגודרין על המזוה כגון דאמר הנאת סוכה עלי דהשתא קאסר חפלא עליה דהכי מצי למידר אפי' לכתחילה כדאמרין לעיל [טו.] אע"ג דמשועבד לאשתו בתשמיש חל עליו הנדר כי אמר הנאת תשמישך עלי שאינו אוסר עצמו עליה אלא לדידה אוסר עליו. וקסבר אצי דבכל לשון שבועה לא מזינו דמיחול עליה דאי אמר שבועה הנאת סוכה עלי דהנאתה אוסר עליו (א) דהא ודאי לא הויא שבועה אלא נדר דכיון דקאמר עלי היינו נדר דכל היכא דקאמר עלי אמרינן היינו נדר וחיוב באחריותו ונדר הוא כי אמר הכי אפילו לכתחלה מצי נדר וקאסר חפלא עליה אבל שבועה לא מצי לאוקמי אלא כגון דאמר שבועה שלא אהנה וכהאי גוונא לא חייל עליה דלא מצי למיסר נפשיה עליה דמזוה כי קאמר שלא אהנה דאוסר עצמו במזוה שהוא משועבד לו וכה"ג מיירי חומר בנדרים מבשבועות בנדרים אומר קונס הנאת סוכה עלי ובשבועה שלא אהנה: **וכי מזאת ליהנות נישנו**. דקאמר הנאת סוכה עלי הא לא ליהנות ניתנו ולא מצי למיסר נפשיה בהנאתה דהא לא חשיבה (ו) הנאה מזוה דלא ניתנו בשביל הנאה: אלא **אמר רבא וכו' ישיבת סוכה עלי**. כדאמרן דבישיבת סוכה עלי קאסר חפלא עליה: **ובשבועה שלא אשב**. דקאסר נפשיה מן חפלא והא לא מצי למיעבד דמשועבד הוא למזוה ולהכי לא חיילא עליה שבועה: **יכול יהא חייב**. קרבן שבועה: תלמוד

הנאה דאמר אצי אבל אין הי"נ דבאומר סוכה לישיבתה עסקינן. אכל בתוספות אמרו שאפילו אמר קונס ישיבת סוכה עלי מהני דלא מקרי דבר שאין בו ממש אלא בשאינו מוכיר שם החפץ שאוסר עליו כגון שאני יאן שאני מדבר אבל כשמכיר החפץ הנאסר דבר שיש בו ממש הוא ולפי זה מאי דאמרין בפרק אע"פ (כמוצות דף נח.) ובפרק בתרא דמכילתין (דף פה.) גבי מקדיש מעשה ידי אשתו דמוקמינן בצאומר יקדשו ידים לעושהיהן לאו דוקא בצאומר אלא נעשה כאומר קאמר כיון שהוכיר את הידים. ואי"ת ואפילו כי אמר ישיבת סוכה עלי למה אסור בישיבה של מזוה והא כיון דמזות לאו ליהנות ניתנו הרי אינו נהנה מן הסוכה כלל מירצו בתוספות דמ"מ כיון שאסר ישיבתה עלי אע"פ שאין לו צו הנאה חל ולפי זה אמר קונס זריקת זרור לים עליו אסור אע"פ שאין לו בזריקתו הנאה אסור לוורקו. מיהו דוקא במפרש ישיבת סוכה או זריקת זרור אבל בצאומר קונס סוכה עלי קונס זרור זה עלי יושב ישיבה של מזוה וחורק אותו זרור שנאסר בו לים אם רצה דמסתמא לא אסר על עצמו אלא הנאה בלצד דהא מקדיש בהמתו אסרה עליו ועל כל העולם ואפי"ה אינה אסורה בנגיעה הכא נמי איסור סתם אכילה והנאה משמע אבל כל שפירש לאסור על עצמו אפילו נגיעה חייל:

מד

אוסר החפץ עליו הלכך אינו נראה כטורד לבטל המזוה שהרי לא קבל על עצמו אלא אסר החפץ עליו ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו אבל כל לשון שבועה הוא אוסר עצמו מלעשות את הדבר וכיון שהוא מחויב לעשות המזוה לאו כל כמותיה להפקיע א"ע מחיוב המזוה הלכך לא דרשינן לה' על השבע שבועה: **אמר רבא** וכו' מצות ליהנות נתנו. קשוי ליה לרבא על מה שהוכיר אצי הנאה בדבריו משום דמזות לאו ליהנות נתנו ואם אמר הנאת סוכה עלי לא נאסרה עליו דלא מקריא הנאה מה שהוא מקיים מזות המקום:

א) [לעיל טו:] **ב**) [עין תוס' מגילה י' ד"ה לשמואל, א] עיין תוס' שבעות כה. ד"ה משא"כ הסכרת עיין דהכא, ד) [שבועות כו.] **ה**) [עין עיר ג"א, ו] [שבועות יט:] **ו**) [ע"כ עיין גע"א, ח] [לעיל טו:]

תורה אור השלם

- איש כי ידר נדר לקי או השבע שבועה לאסור אפר על נפשו לא ידל דברו ככל דציא מפיו יעשה: במדבר ב ג

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה אסיפא וכו' דאמר רבינא וכו' ומאי בל יחל בל יחל מדרבנן דהיינו: **ב**) ד"ה שבועה נמי וכו' המזוה דהכתוב נמי כל"ל והד"א: **ג**) ד"ה אמר אצי וכו' אוסר עליו הא ודאי וכו' ואפילו לכתחלה מצי נדר דקאסר חפלא וכו' דמזוה ודאי קאמר שלא וכו' דנדרים אמר קונס: **ד**) ד"ה וכו' מזות וכו' לא חשיבא מצוה הנאה דלא מיטו:

מבואר רש"י

שבועה שאיני יאן. דשבועה חלה על דבר שאין בו ממש (לעיר טו.). וכו' מצות ליהנות ניתנו. שמתנות שניתנו לשראל לא ליהנות ומהו להם, לא להם הנאה מיטו להם, אלא גזירת מלך הוי עליהם (וחז"ק פט.). לעול על זאריהם מיטו (ד"ה כח.). ודא ביטל יבול יהא חייב. ומא' זו קרייה העש' שהוא מריע לעשות שמבטל את המזוה (שבועות כו.).

פירוש הרא"ש

הא מותר קתני. ס"ד דאקרבן שאוכל לך קאי ובהא קתני מותר דמשמע דלא הוי נדר כלל ולישנא דחומר בשבועות מבנדרים משמע דנדר הוי אלא דלא חמיר כשבועה: על סיפא דאיך שאני יאן בוי. ולאוקמנא לעיל דהוי כיון מדרבנן: בגין שאין נשבעין לעבור על המצוות. כלומר אם נשבע לבטל את המזוה דלא הוי שבועה: מ"ש נדר דבתיב איש כי ידור נדר לה'. משמע אפילו בחפצי השם לא יחל דברו: שבועה נמי בתיב או השבע שבועה לה'. דלה' דכתיב בקרא אכולה קאי: **אמר אביי** הא דאמר [תנא] סוכה עלי. כלומר היינו טעמא דגבי נדר דרשינן מבי ידור נדר לה' שנדרים חלין על דבר מזוה משום דכל נדר